

Otázky a okruhy problematiky pro přípravu na státní závěrečnou zkoušku z oboru ELT v bakalářských programech strukturovaného studia na FEL ZČU v ak. r. 2016/17

Soubor obsahuje tematické okruhy, otázky a vzorové příklady z problematiky dvou předmětů státní závěrečné zkoušky (dále SZZ) v oboru ELT:

KEV/SBOET **Obecná elektrotechnika**

KEV/SBEAE **Elektrotechnika a elektronika**

V předmětu Obecná elektrotechnika je zahrnuta problematika elektrických obvodů a elektrických měření pro zadání písemné části SZZ.

KEV/SBOET **Obecná elektrotechnika**

Písemná část 1 - Teoretická elektrotechnika

Předpokládaná skladba příkladů

EO: 5 jednoduchých příkladů – 1 bod

5 jednoduchých příkladů – 2 body

3- 4 složitější příklady – celkem 10 bodů **celkem 25 bodů**

***Poznámka:** typické jednodušší příklady jsou prostřednictvím Moodle zadávány v rámci předmětu ZSTE, lze za ně získat cca 20 bodů, představují základní znalosti z teoretické elektrotechniky.*

Doporučené studijní materiály:

Přednášky a cvičení z předmětů UE, SAEO, YTE1, YTE2, TEMP

Z. Benešová, M. Ledvinová – Základy elektrických obvodů v příkladech, skripta ZČU, Plzeň, 2014

Z. Benešová, J. Kůs, M. Ledvinová, D. Mayer - Elementární příklady z teorie el. obvodů, skripta ZČU, Plzeň, 1999

Mayer D.: Teorie elektromagnetického pole. Skripta ZČU, Plzeň, 2004.

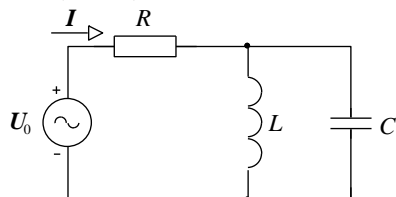
Benešová Z., Mayer, D.: Základní příklady z teorie elektromagnetického pole. Skripta ZČU, Plzeň, 2004

Mayer, D.: Aplikovaný elektromagnetismus, BEN 2012.

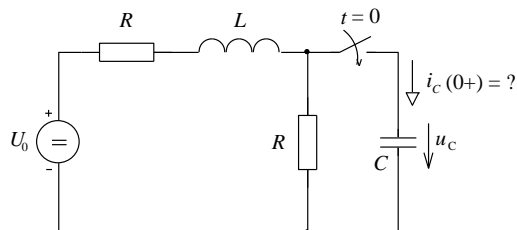
Vzorová písemka: Elektrické obvody

1 bod

1. Prvky obvodu mají tyto hodnoty: $R = 200 \Omega$, $L = 0,1 \text{ H}$, $C = 100 \mu\text{F}$. Stanovte činný a jalový výkon dodávaný zdrojem do obvodu, jestliže komplexní efektivní hodnota proudu je $I = (4 - j3) \text{ A}$, $\omega = 1000 \text{ s}^{-1}$.

- Určete komplexní impedanci dvojčpólu, jeli dáno: $S = 900 \text{ VA}$, $P = 720 \text{ W}$ a $I = 20 \text{ A}$, z jakých prvků lze dvojčpól sestavit?
- Stanovte proud i_C v kondenzátoru v čase $t = 0+$, jestliže $U_0 = 100 \text{ V}$, $R = 25 \Omega$, $u_C(0) = 0$.

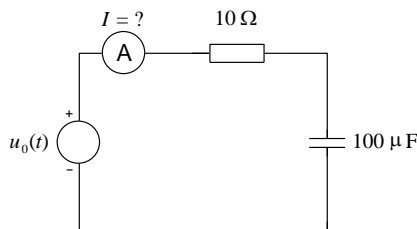

- Ideální homogenní vedení má parametry $L = 40 \mu\text{H/m}$ a $C = 0,1 \mu\text{F/m}$. Nakreslete základní element vedení a určete, jaký odpor lze připojit na konec vedení, aby nevznikla odražená vlna. Dojde na vedení k útlumu?
- Kaskádní matice matice dvojbranu je $\mathbf{A} = \begin{bmatrix} 10-5j & -5j \\ -5j & 5-5j \end{bmatrix}$

Určete vstupní impedanci nezatíženého dvojbranu.

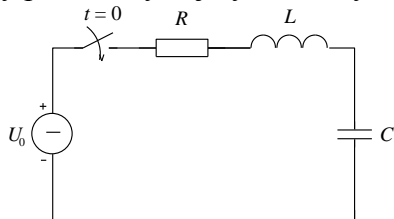
2 body

- Symetrický spotřebič zapojený do hvězdy odebírá ze symetrického zdroje napětí celkový zdánlivý výkon 40 kVA při účinníku $\cos \varphi = 0,9$ (efektivní hodnota sdruženého napětí je 400 V). Stanovte impedanci spotřebiče v každé fázi.
- Nakreslete symetrický Tčlánek a určete prvky z_{21} a z_{11} jeho impedanční matice.
- Stanovte údaj ampérmetru (měří efekt. hodnotu) a vypočtete jalový výkon odebíraný ze zdroje, jestliže $u_0 = 20 + 200 \sin(1000t + 30^\circ) + 10 \sin(3000t) \text{ V}$

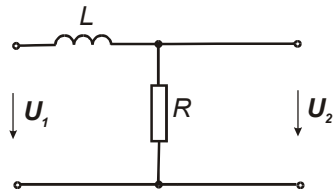
3 body

- Formulujte rovnici pro přechodný děj v obvodu na obrázku. Vypočtete hodnotu R tak, aby přechodný děj byl kmitavý, dáno: $L = 10 \text{ mH}$ a $C = 100 \mu\text{F}$.

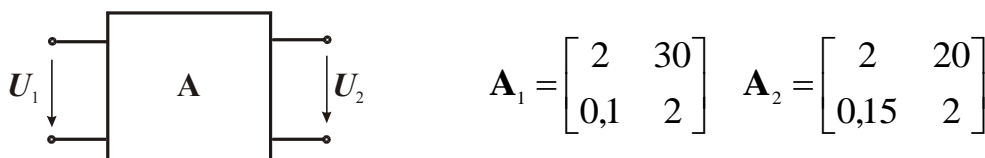
10. Pro dvojbran na obrázku

- určete komplexní přenos napětí
- vypočtete mezní úhlový kmitočet pro hodnoty $L = 10 \text{ mH}$, $R = 1 \text{ k}\Omega$
- nakreslete komplexní kmitočtovou charakteristiku, amplitudovou kmitočtovou charakteristiku, fázovou kmitočtovou charakteristiku

11. Dva dvojbrany s kaskádními maticemi $\mathbf{A}_1$ a $\mathbf{A}_2$ jsou zapojeny kaskádně. Určete:

- kaskádní matici výsledného zapojení $\mathbf{A}$
- vypočtete vstupní vlnovou impedanci výsledného zapojení
- vypočtete amplitudu vstupního napětí U_1 , má-li být při zatížení dvojbranu odporem $R_2 = 10 \Omega$ amplituda napětí na výstupu $U_2 = 10 \text{ V}$

4 body

12. Symetrický trojfázový zdroj (230/400V) zapojený do hvězdy napájí souměrný spotřebič o impedanci $\mathbf{Z} = 20 \angle 45^\circ \Omega$ zapojený do hvězdy (nuly zdroje a spotřebiče nejsou propojeny, $Y_N = 0$). Na vedení vznikne porucha (vodič mezi body A a B je přerušen).

- Nakreslete obrázek obvodu
- Určete proudy ve fázích spotřebiče před poruchou a po poruše. Vypočtete příkon spotřebiče před a po poruše.

Písemná část 2 - Elektrické měření

Předpokládaná skladba příkladů (látka z předmětu EM)

EM: 3 jednoduché příklady – 2 body

1 obtížnější příklad – 4 body

1 obtížnější příklad – 5 bodů

celkem 15 bodů

Doporučené studijní materiály:

Přednášky a cvičení z předmětu KET/EM

Tůmová O., Čtvrtník V., Girg J., Švarný J.: Elektrická měření – měřicí metody, Vydavatelství ZČU, Plzeň 2005

Typové příklady pro písemku z Elektrického měření

- Voltmetr má rozsah $U_k = 60 \text{ V}$, stupnici $\alpha_{\max} = 120$ d, tř. přesnosti $\delta_p = 1$. Bylo změřeno napětí $U_N = 20,0 \text{ V}$. Jaká je absolutní $\Delta_{\max}$ a poměrná δ chyba údaje, změřeného tímto přístrojem?

2. Číslicový voltmetr (DVM) na rozsahu $U_k = 100,00$ V udává napětí $U_N = 25,00$ V. Jaká je absolutní a relativní chyba údaje, když v katalogu je udána max. absolutní chyba: $\Delta_{max} = \pm (0,2 \% \text{ z naměřené hodnoty} + 4 \text{ digity})$?
3. Pro daný DVM udává výrobce v katalogu $CMRR = 100$ dB. Jakou absolutní chybu údaje DVM způsobí rušivé napětí $U_{CM} = 12$ V?
4. Pro daný **** můstek:
  - a) nakreslete schéma zapojení,
  - b) proveďte odvození podmínek rovnováhy,
  - c) uveďte použití.
5. Pro měření pasivní veličiny (R , L , C nebo Z) metodou ****:
  - a) nakreslete schéma zapojení,
  - b) nakreslete fázorový diagram obvodu,
  - c) uveďte základní vztahy.
6. Pro měření aktivní veličiny (U , I nebo P) metodou ****:
  - a) nakreslete schéma zapojení,
  - b) nakreslete fázorový diagram obvodu,
  - c) uveďte základní vztahy.

Ústní část

Teoretická elektrotechnika

Elektrické obvody (látka z předmětů UE, SAEO, TE1):

1. Časové průběhy elektrických veličin, střední a efektivní hodnota
2. Analýza obvodů v harmonickém ustáleném stavu, SKM, fázorový diagram, komplexní impedance
3. Metody pro analýzu obvodů (transfigurace, superpozice, smyčkové proudy, uzlová napětí, Theveninova a Nortonova věta)
4. Výkon v elektrických obvodech (činný, jalový, zdánlivý a komplexní)
5. Analýza symetrických i nesymetrických trojfázových obvodů v ustáleném stavu, výkony
6. Analýza jednodušších obvodů s neharmonickými zdroji, výkony
7. Přechodné jevy (počáteční podmínky, partikulární řešení, odezvy v obvodech 1. a 2. řádu) metody – metoda stavových proměnných, užití Laplaceovy transformace
8. Dvojbrany (charakteristické matice, vlnová impedance, přenosové funkce)
9. Charakteristiky nelineárních pasivních prvků, analýza jednoduchých nelineárních obvodů
10. Obvody s rozloženými parametry (schéma elementu vedení, vlnová impedance, postupná a odražená vlna, stojaté vlny, přizpůsobené vedení).

Elektrická měření

Garant: **doc. Ing. Olga Tůmová, CSc., KET**

Konzultant: **Ing. Aleš Voborník, Ph.D., KET**

1. Chyby (rozdělení chyb měření, šíření chyb ve výpočtech, chyba analogového měřicího přístroje, třída přesnosti, digitální měřicí přístroje - vyjadřování chyb).
2. Měřicí převodníky (změna rozsahu voltmetru a ampérmetru, napěťové a proudové měřicí transformátory a převodníky - vlastnosti, podmínky provozu).
3. Druhy osciloskopů, blokové schéma, princip funkce, režimy Y-t, X-Y, využití.

4. Měření ss a stř aktivních veličin (napětí, proud, výkon – přehled metod, možnosti přístrojů – jejich princip a vlastnosti).
5. Měření odporů a impedancí (metody měření R, L, C, M, Z).

Elektrotechnické materiály

Garant: **doc. Ing. Eva Kučerová, CSc., KET**

1. Elektricky vodivé materiály (vlastnosti, zástupci skupin, použití).
2. Magnetické materiály (rozdělení, vlastnosti, použití).
3. Elektroizolační materiály – charakteristické vlastnosti, zástupci a použití plyných a kapalných izolantů.
4. Rozdělení elektroizolačních materiálů, anorganické pevné izolanty - zástupci a použití.
5. Organické elektroizolační materiály – druhy, vlastnosti a použití.

Elektronika a informatika

Garant: **doc. Ing. Jiří Skála, Ph.D., KAE**

Předmět: KAE/ UET Úvod do elektroniky (popř. KAE/ZEK Základy elektroniky)

1. Polovodičová dioda, Schottkyho dioda, Zenerova dioda, luminiscenční dioda, vlastnosti, V-A charakteristiky
2. Bipolární tranzistor, unipolární tranzistor MOSFET, princip činnosti, V-A charakteristiky, omezující parametry
3. Vlastnosti operačního zesilovače (OZ), způsob napájení, korekce chyb, frekvenční charakteristiky
4. Invertující, neinvertující zapojení OZ, zesílení, převodní charakteristiky, součtový zesilovač s OZ, komparátor s OZ, závislost mezi vstupním a výstupním napětím, použití
5. Vlastnosti log. obvodů CMOS, napájení, charakteristiky
6. Klopné obvody typu RS, D, T, JK, dělič frekvence, binární čítač

KEV /SBEAE   Elektrotechnika a elektronika

Elektrické stroje

Garant: **doc. Ing. Bohumil Skála, Ph.D., KEV**

1. Princip transformátoru, druhy, magnetický obvod, velikost indukovaného napětí, převod.
2. Ztráty v transformátoru, možnosti jejich omezení, účinnost.
3. Rovnice pro indukované napětí točivých strojů, její význam.
4. Magnetické obvody točivých strojů, uspořádání, provedení, charakteristika naprázdno.
5. Princip činnosti asynchronních strojů, jejich druhy a použití
6. Náhradní schéma asynchronního stroje, definice skluzu a momentová charakteristika.
7. Možnosti omezení záběrového proudu a zvětšení záběrového momentu.
8. Princip a základní typy synchronních strojů. Uveďte všechna vinutí, které stroj obsahuje a jejich význam. Způsoby rozběhu synchronních motorů.
9. Turboalternátory: uspořádání, použití, způsoby chlazení.
10. Princip stejnosměrného stroje, charakterizujte funkci komutátoru, všechna vinutí, která může stroj obsahovat, jejich význam.
11. Rozdělení strojů podle zapojení budícího vinutí, jejich vlastnosti, regulace otáček, reverzace.

Elektrické přístroje

Garant: **prof. Ing. Zdeněk Vostracký, DrSc., dr. h. c., KEE**

1. Vysvětlíte pojem “kontaktní odpor” a pojmy úžinový odpor a odpor povrchových vrstev. Jaké materiály se používají u kontaktů a jaká je maximální dovolená teplota pro jmenovitý proud?
2. Vysvětlíte vypínací charakteristiky principů přímého a nepřímého jištění proti přetížení v elektrických obvodech. Porovnejte kritéria použití elektrické závitové nebo nožové pojistky nebo jističe shodného jmenovitého proudu.
3. Vysvětlíte, k čemu slouží vypínače, odpínače, odpojovače v elektrizačních soustavách vysokých napětí.
4. Vysvětlíte princip vypínání střídavého proudu v tlakoplynových vypínačích s fluoridem sírovým – výhody a vlastnosti plynu.
5. Porovnejte vypínače na střídavý proud – vlastnosti, výhody, současný stav.
6. Vysvětlíte princip vypínání stejnosměrného proudu ve vzduchových vypínačích.

Elektroenergetika

Garant: **doc. Ing. Karel Noháč, Ph.D., KEE**

1. Diagram zatížení (charakteristický průběh, základní ukazatele zatížení, strategie pokrývání DZ). Výpočet ročních činných a jalových ztrát na transformátoru dle jeho parametrů a DZ.
2. Klasické tepelné elektrárny – uspořádání (blokové schéma), princip výroby elektřiny, tepelný oběh, výpočet účinnosti a možnosti jejího zlepšování, určení potřebného množství provozních médií.
3. Jaderné elektrárny – uspořádání, popis základních okruhů, princip výroby elektřiny, typy a vlastnosti reaktorů, palivo, moderátoru. Porovnání účinnosti s klasickými tepelnými elektrárnami.
4. Obnovitelné zdroje energie – přehled, základní principy využití. Vodní elektrárny, větrné elektrárny, využívání sluneční energie, biomasa, tepelné čerpadlo. Porovnání účinnosti jednotlivých typů s klasickými zdroji, provozní omezení.
5. Rozdělení napěťových hladin pro přenos a rozvod elektřiny v ČR. Typy topologie sítí, jejich konstrukční řešení a metody provozu z hlediska propojení uzlu transformátoru se zemí. Porovnání výhod a nevýhod, technická omezení řešení.
6. Pasivní a aktivní parametry elektrických vedení venkovních a kabelových, jejich porovnání. Řešení proudových a napěťových poměrů na vedení, zvláštní druhy přenosu (přirozený výkon, Ferrantiho jev). Úbytek napětí na vedení – odvození vztahu pro výpočet ve stejnosměrné, střídavé jednofázové a střídavé trojfázové síti, fázorový diagram.
7. Základní kritéria pro dimenzování průřezu vodičů – kontrola na oteplení, kontrola silových a tepelných účinků zkratového proudu a kontrola velikosti úbytku napětí. Princip návrhu, jeho kontroly a možnosti případných korekcí.
8. Zjednodušený výpočet velikosti zkratového proudu, charakteristické průběhy a parametry zkratového proudu. Napěťové a proudové poměry v síti se zkratovou poruchou a se zemním spojením.
9. Globální problémy životního prostředí - přehled a příčiny - oteplování, ozonová díra, kyselá dešť, ohrožení biologické diverzity, degradace půdy, kontaminace vod, produkce odpadů)
10. Strategie ochrany životního prostředí - reaktivní a proaktivní - principy.

El. pohony a výkonová elektronika

Garant: **prof. Ing. Václav Kůs, CSc., KEV**

1. Druhy výkonových polovodičových měničů. Vlastnosti, principy, užití.
2. Výkonový obvod pohonu se stejnosměrným pohonem, napájený ze střídavé sítě.
Strukturní schéma, popis funkce elektronických bloků.
3. Výkonový obvod pohonu se stejnosměrným pohonem, napájený ze stejnosměrné sítě (troleje).
Strukturní schéma, popis funkce elektronických bloků.
4. Výkonový obvod pohonu s asynchronním motorem.
Strukturní schéma, popis funkce elektronických bloků.
5. Regulace otáček stejnosměrných motorů.
Způsoby regulace otáček ss motoru s cizím buzením, momentové charakteristiky pro oblast $0 - 2\omega_N$ v režimech pohon i brzdění. Strukturní schéma regulovaného pohonu.
6. Regulace otáček asynchronních motorů.
Možnosti regulace otáček as. motoru s kotvou nakrátko a s kotvou vinutou. Momentové charakteristiky pro oblast $0 - 2\omega_N$ motoru napájeného frekvenčním měničem v režimech pohon i brzdění. Strukturní schéma regulovaného pohonu.
7. Regulace otáček synchronních motorů.
Problematika „vypadnutí ze synchronizmu“ při změně kmitočtu. Princip řízení střídače, umožňující zadávání zátěžného úhlu. Strukturní schéma regulovaného pohonu
8. Určení typové velikosti motoru pro proměnnou zátěž.
9. Vliv pohonů na energetickou síť
Průběh napětí a proudu, odebíraného ze sítě těchto pohonů: stejnosměrný pohon s tyristorovým usměrňovačem, asynchronní pohon s měničem kmitočtu s napětíovým střídačem, pohony s pulsním usměrňovačem.
10. Způsoby minimalizace negativního působení pohonů na energetickou síť.

Úvod do sdělovací techniky

Garant: **doc. Ing. Jiří Masopust, CSc., KAE**

1. Spektrum signálu a časový průběh, F. transformace, F. řady, příklady
2. Absolutní a relativní úroveň, dB a N_p , útlum a zisk
3. Analogové modulace AM, FM, PM; AM - časové průběhy, spektrum - odvození
4. Modulační rychlost, přenosová rychlost, kapacita kanálu
5. Diskretizace signálu. Vzorkování, kvantování, PCM, PWM
6. Diskrétní modulace s nosnou ASK, FSK, PSK, QAM
7. Obecné schéma sdělovacího systému, vysvětlit bloky, příklad
8. Sdílení sdělovacích kanálů – TDM, FDM, CDM
9. Přijímače, blokové schéma, vysvětlení

xxx
xxxxxxxxx
xxx